

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

ГЕРАСИМОВА Інна Володимирівна

ВПЛИВ КРЕАТИВНОСТІ НА РІВЕНЬ ДОСЯГНЕНЬ ОСОБИСТОСТІ

Креативність (від лат. creatio – творення) – це здатність людини народжувати незвичайні ідеї, знаходити оригінальні рішення, відхилятися від традиційних схем мислення. На основі аналізу інформації можна припустити, що психологічна структура креативності включає систему креативних параметрів. В індивідуальних варіантах структура креативності є своєрідним і унікальним поєднанням мотиваційних, афективних, інтелектуальних, естетичних, екзистенційних, комунікативних, компетентнісних креативних якостей та здібностей, які у комплексі «індексують» творчу стилістику поведінки, забезпечують продуктивність, новизну, унікальність способів та результатів діяльності, схильність та готовність до творчих конструктивним перетворень у різних сферах життєдіяльності.

Так, К. Роджерс (1994) під креативністю розглядає здатність виявляти нові способи вирішення проблем та нові способи вираження. Незважаючи на те, що накопичений великий і змістовний матеріал з вивчення креативності, який дав певні результати як в теоретичному, так і в практичному відношенні, єдиної та стрункої теорії креативності досі не існує, як і не існує однакового її визначення за всіма визнаними методиками, які її діагностують.

Тейлор (Taylor, 1988) пише, що у 60-х рр. XX ст. було сформовано 60 визначень креативності. Вони поділені на шість типів:

- 1) гештальтні, що описують креативний процес як руйнування існуючого гештальту для побудови кращого;
- 2) інноваційні, орієнтовані на оцінку креативності за новизною кінцевого продукту;
- 3) естетичні, чи експресивні, наголошують на самовираженні творця;
- 4) психоаналітичні, або динамічні, що описують креативність у термінах взаємовідносин (Воно, Я і Над-Я);

Саме в такому сенсі слід, очевидно, розуміти твердження, що не всі люди потенційно креативні. Точніше було б сказати, що не всі люди мають високий рівень креативності, тобто креативну здатність. Адже він сам говорить про людей висококреативних та низькокреативних.

5) проблемні, що визначають креативність через ряд процесів розв'язання задач, до цього типу відноситься і визначення Гілфордом креативності як дивергентного мислення;

6) визначення, що не потрапили до жодного з вищеперелічених типів, у тому числі і дуже розпливчасті.

Д. Шеффер (2003) пише, що видатні люди – це не просто експерти, а й новатори. У зв'язку з цим він припускає, що скоріше креативність, а не високий IQ дозволила Моцарту, Ейнштейну або Піаже досягти таких визначних досягнень. Вважають, що прогностичність успішності на основі рівня креативності може бути високою для таких сфер діяльності, як драматичне мистецтво, література та музика, складаючи для п'ятирічного періоду $r = 0,50$ (Cropley, 1972). Прогностичними є показники креативності в галузі наукових досліджень, архітектури та інженерних розробок (Gough, 1976).

Але прогноз втрачає чинність щодо досягнень у ряді видів наукової діяльності: тут прогностичні показники IQ. Можливо, це пов'язано з тим, що в галузі мистецтва є більше можливостей для прояву незвичайного та невизначеного, на той час як наукова робота жорсткіше регламентована правилами, характерними для точних наук (фізики, математики, хімії, біології).

Л. Термен організував «Каліфорнійське лонгітюдне дослідження». Він та Кокс відібрали з учнів 95 шкіл Каліфорнії 1528 хлопчиків та дівчаток віком від 8 до 12 років з IQ 135 балів, що становило 1% від усієї вибірки. Рівень інтелекту визначався тестом Стенфорд – Біне. Контрольна вибірка була сформована з учнів тих самих шкіл.

З'ясувалося, що інтелектуально обдаровані діти випереджають своїх однолітків на рівні розвитку в цілому на два шкільних класи (Terman, 1954; Cox, 1926). У ході дослідження проводилося три зрізи з вимірювання IQ: 1927–1928, 1932–1940 та 1951–1952 рр. Остання перевірка здійснена Д. Фельдманом (Feldman, 1962) через 60 років після початку дослідження: він перевіряв досягнення членів вибірки Термена з $135 < IQ < 180$ та з $IQ > 180$.

Досліджувані, відібрані Терменом, відрізнялися раннім розвитком. Усі інтелектуальні діти успішно закінчили школу, 2/3 здобули університетську освіту, а 200 осіб стали докторами наук.

Що стосується творчих досягнень, то результати не такі однозначні. Жоден ранній інтелектуал із вибірки Термена не виявив себе як виключно талановитий творець у галузі науки, літератури, мистецтва. Ніхто з них не зробив істотного внеску в розвиток світової культури.

Гецелс та Джексон (Getzels, Jackson, 1962) порівняли дві групи підлітків. В одній групі були хлопчики з високим інтелектом, але з низькою креативністю, в іншій – з нижчим інтелектом, але вищою, ніж у першій групі, креативністю. Виявилося, що обидві групи мали той самий рівень академічної успішності.

При не дуже високій креативності зв'язок з успішністю позитивний. Загалом для всієї вибірки рівень дивергентного мислення корелює з успішністю навчання. Однак у групах з високим і вищим за середній рівень дивергентного мислення ця закономірність не проявилася.

Крім того, залежно від виду креативності, її зв'язок із різними навчальними дисциплінами різний. Мотиваційно-особистісна креативність пов'язана з більш високою успішністю з гуманітарних предметів, вербальна креативність – з більш

високою успішністю з математичних предметів і нижчою з природничо-наукових, невербальна креативність – з більш низькою успішністю з математики.

Успішність розраховувалася так: були складені всі оцінки піддослідних за півріччя з усіх предметів, крім праці та фізкультури, і далі поділені на кількість предметів (всього 12 предметів). Зв'язків креативності з успішністю не виявлено.

Це свідчить про те, що і конвергентне та дивергентне мислення мають однакову цінність для освіти.

В розряд школярів, що слабо встигають, потрапляють і школярі з високим показником розумового розвитку. Однією з основних причин такого стану справ є відсутність мотивації до навчання. Однак люди з інтелектом нижче середнього ніколи не входять до числа тих, хто добре встигає. Навченість є здатністю до набуття знань, а креативність (загальна творча здатність) – здатністю до перетворення знань, з ним пов'язана уява, фантазія, породження гіпотез тощо.

Хоча успіхи у навчанні у обдарованих дітей, як правило, вищі, ніж у їх менш здібних однокласників, серед обдарованих трапляються випадки нижчої успішності, ніж можна було б очікувати виходячи з їх здібностей, так званої недостатньої успішності – *underachievement*. Важливий не так низький рівень успіхів (часто він цілком задовільний), а невідповідність високому рівню здібностей, причини тому можуть бути пов'язані з когнітивними та некогнітивними особливостями особистості.

Творчі можливості людини є синонімом її здібностей до навчання і рідко відбиваються в тестах інтелекту. Навпаки, творчість стимулюється не так критичним ставленням до нових ідей з погляду наявного знання, як сприйнятливістю до нового знання, що ламає стереотипи старого.

Список використаних джерел:

1. *Getzels J. W., Jackson P. W. Creativity and intelligence: Explorations with gifted children.* NY. Wiley. 1962.
2. *Maslow A. H. Creativity in self-actualising people* // Н. Н. Anderson (ed.). *Creativity and its cultivation.* NY. Harper. 1959.
3. *Rogers C. R. Towards a theory of creativity* // P. E. Vernon (ed.). *Creativity,* L. 1972.
4. *Taylor C. W. Cultivating multiple creative talents in students* // *Journal for the Education of the Gifted.* 1985. V. 8. P. 187–198.

BULGAKOVA Olena The Influence Of Emotions On The Development Of Creativity In Students	58
БУДЯЧЕНКО Владислав Сергійович, ТОДОРОВА Валентина Георгіївна Удосконалення фізичної та функціональної підготовленості жінок 40-50 років на основі використання індивідуалізованих засобів фітнес-тренінгу	61
БУРДЯК Віра Іванівна Креативність як атрибут особистості студента	63
ВАШУЛЕНКО Микола Самійлович Теоретичні засади обґрунтування побудови сучасного початкового курсу української мови	67
ВІЦУКАЄВА Катерина Михайлівна Деякі аспекти розвитку креативності майбутніх соціальних працівників	70
ГАЛІЦАН Ольга Анатоліївна Педагогічна креативність у сучасному освітньому дискурсі	72
ГАСЮК Ігор Леонідович Методичні прийоми креативного мислення в процесі розробки управлінського рішення на етапі цілепокладання	74
ГЕРАСИМОВА Інна Володимирівна Вплив креативності на рівень досягнень особистості	78
ГЕРАСИМОВА Наталія Євгеніївна Творчість як показник креативності особистості	81
ГИНДА Оксана Миколаївна Креативне мислення в діяльності військового керівника	84
ГНЕЗДІЛОВА Кіра Миколаївна Розвиток креативності педагога як засіб подолання невизначеності	86
HORLOVA Olena Kairodynamics Of The Creative Process	89
ГРИГОР'ЄВА Світлана Вікторівна Розвиток творчого потенціалу через усвідомлення багатоваріантності мислення в освітньому процесі	91
ГРОШОВЕНКО Ольга Петрівна Розвиток творчого мислення майбутнього вчителя початкової школи засобами інноваційних технологій	95
ГУМЕНЮК Ярослав Олександрович Роль розвитку креативності в контексті вивчення фундаментальних дисциплін	97
ДАРМАНСЬКА Ірина Миколаївна Креативне мислення в системі правової підготовки майбутніх педагогів	99
ДАШКОВА Вікторія Вікторівна Розвиток креативного мислення іноземних студентів на заняттях української мови як іноземної	103
ДЕЛІЧЕБАН Людмила Васиївна Креативність у фізичному вихованні	109
ДЕРЕВ'ЯНКО Сергій Миронович, МАТВІЄНКІВ Світлана Миколаївна Формування у здобувачів аналітико-прогностичних знань і вмінь дослідження політичних процесів засобами креативного мислення	111
ДІХТЯРЕНКО Станіслава Вадимівна Розвиток креативності у дітей дошкільного віку в процесі експериментально-дослідницької діяльності	114